

PROJECTE SOS VERÍ

MEMÒRIA 2008

FUNDACIÓ PER A LA CONSERVACIÓ DEL VOLTOR NEGRE
(BVCF)

Govern de les Illes Balears
Conselleria de Medi Ambient

1. INTRODUCCIÓ

El present informe recull les activitats desenvolupades per la Fundació per a la Conservació del Voltor Negre (BVCF) juntament amb la Conselleria de Medi Ambient en la lluita contra l'ús il·legal de verí a Mallorca i Menorca.

El principal objectiu del Projecte SOS VERÍ 2008 ha estat la disminució de la utilització de l'ús d'esquers enverinats que són utilitzats pel control il·legal de predadors (genetes, moixos assilvestrats, etc.) mitjançant la realització de entrevistes personals amb gent que per la seva feina o activitat es veuen relacionats directa o indirectament amb aquesta problemàtica.

Per la realització d'aquestes entrevistes s'han editat un total de 1.000 tríptics explicant la problemàtica del verí a les Balears (*Annex I: Model del tríptic*) i 500 pòsters amb el títol "No al verí. Acabar amb aquest mal del passat també és cosa teva. Conservem la Naturalesa!" (*Annex II: Model del pòster*).

L'Edició i disseny del tríptic ha estat una feina realitzada per Katja Hauptlorenz, encarregada de Comunicació de la BVCF.

2. METODOLOGIA I OBJECTIUS

S'han realitzat un total de 40 entrevistes a diferents punts de Mallorca i Menorca a càrrec de Federico González, biòleg responsable dels projectes contra l'ús il·legal de verí de la BVCF (*Annex III: Llistat de visites*)

Aina Serra, Veterinària del Centre de recuperació del GOB Menorca a Ciutadella

Al començament de totes elles s'ha explicat que es tracta d'un projecte de la BVCF juntament amb la Conselleria de Medi Ambient que es desenvolupa a Mallorca i Menorca i que es tracta d'una tasca de informació, conscienciació i recollida de diferents punts de vista dels sectors que tenen alguna cosa a dir al respecte de l'ús il·legal de verí. Es tracta de persones relacionades amb el món rural, polítics, administració pública, caçadors, ecologistes, venedors d'agroquímics, veterinaris, e

Amb el suport del tríptic explicatiu s'explica quina és la problemàtica que envolta l'ús il·legal de verí a les Balears, perquè es col·loca verí al camp, quines conseqüències té el verí a la nostra fauna i com pot afectar a espècies emblemàtiques com el milà reial, el voltor negre o la miloca. També es fa referència al problema que el verí ocasiona a les mascotes i l'efecte tan negatiu que té damunt els ecosistemes.

Aquestes entrevistes han tingut dos objectius principals: El primer ha estat la conscienciació dels entrevistats en torn a la problemàtica del verí.

Però la meitat de les xerrades realitzades han tingut un segon objectiu ja que han servit per recollir les diferents opinions i percepcions dels entrevistats i per tant realitzar un exercici de mostreig en torn a la problemàtica del verí als diferents sectors implicats (caçadors, agricultors, veterinaris, ecologistes, venedors d'agroquímics, polítics, etc.)

Això s'ha realitzat mitjançant un petit qüestionari de 12 preguntes que els entrevistats han contestat en funció del seu grau de coneixement de la problemàtica i la seva experiència personal.

Les preguntes recollides al qüestionari (*Annex IV: Qüestionari SOS VERÍ*) pretenen servir de mostreig al voltant de quines poden ser les raons de la col·locació del verí, quins sectors es veuen més involucrats, com es valora la feina que la Conselleria de Medi Ambient realitza en aquest àmbit o quines són les solucions per acabar amb aquesta pràctica tan negativa.

Aquest petit mostreig mitjançant el qüestionari s'ha realitzat a la meitat de les visites

No obstant, a totes elles s'ha distribuït el material, mantingut una conversa per conscienciar de la problemàtica i s'han resolt els dubtes presentats. A l'altra meitat de les visites s'ha mantingut una entrevista més extensa ja que s'ha presentat el qüestionari i recollit la opinió respecte a les particularitats de la problemàtica.

Del total de 40 visites previstes, a 20 s'ha omplert un qüestionari.

A part d'aquestes visites, les fires també han estat una excel·lent oportunitat per explicar la problemàtica del verí a les Balears i per distribuir tríptics i pòsters del SOS VERÍ.

3. RESULTATS

En general, s'ha de dir que la predisposició de tots els entrevistats ha estat molt positiva tot i que en ocasions el nivell de coneixement del problema fos baix. Durant el desenvolupament d'aquest projecte s'han visitat 40 establiments o persones que guarden una relació directa o indirecta amb el problema del verí a les Illes Balears i per tant, es tracta d'una bona representació de tots i cada un dels sectors que tenen qualque cosa a dir en relació al problema o a la solució.

Amb la realització d'aquestes visites i la participació a fires relacionades amb el desenvolupament rural, ambiental i cultural s'ha aconseguit distribuir 1000 tríptics explicatius i pòsters amb el lema "No al Verí". S'ha arribat a gent de tipologies i edats diferents així com a diferents col·lectius.

Un exemplar de cada tríptic ha estat distribuït, gràcies a la col·laboració de la *Federació Balear de Caça* a les més de 100 Societats de Caçadors de les Illes Balears. S'han mantingut contactes amb gent de l'administració pública, amb el sector de l'empresa pública i amb gent particular. Cal dir que tots ells han mostrat una voluntat ferma d'acabar amb aquest problema.

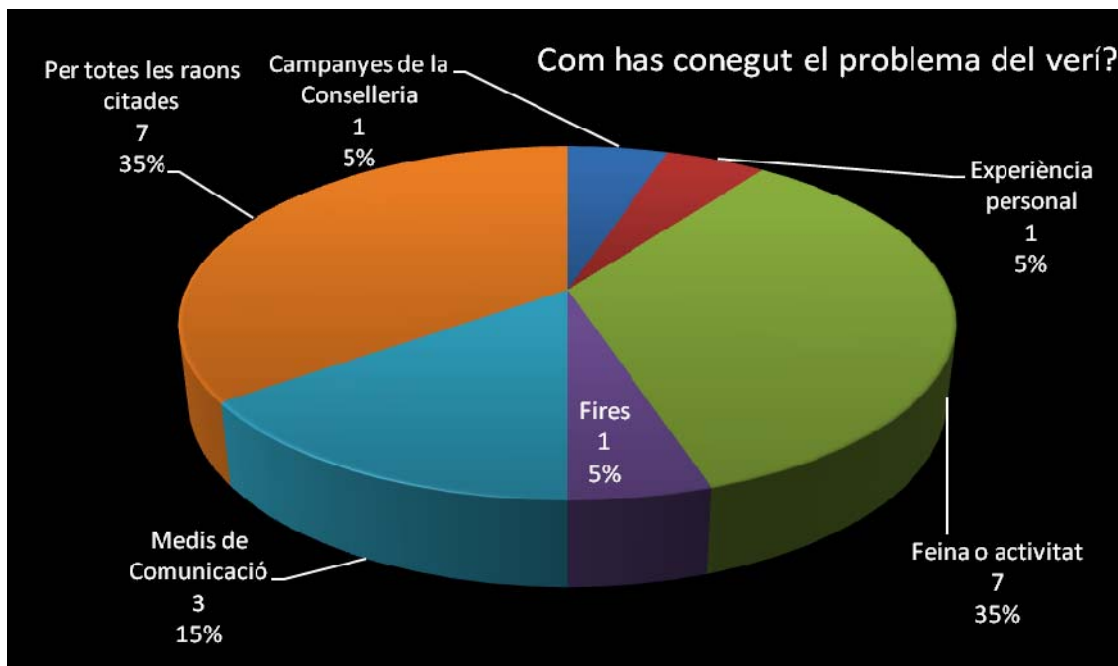
Clínica veterinària Sa Pobla

Amb aquestes visites s'ha informat de la problemàtica del verí, les seves conseqüències i les activitats que es duen a terme per a l'eradicació. El 100% dels entrevistats coneixien l'existència de esquers enverinats al camp per eliminar altres

animals que entren en competència amb l'home tot i que el nivell de coneixement és relativament baix de quina forma el verí afecta a la biodiversitat.

Igualment, s'ha fet un petit mostreig entre la meitat de les visites mitjançant una sèrie de preguntes. Tot i ser una mostra petita (20 entrevistats), és interessant interpretar les respostes d'un grup de persones de diferents col·lectius. Per a la realització de les gràfiques s'ha utilitzat una taula a on es resumeixen les respostes d'algunes de les preguntes (*Annex V: Taula de respostes al qüestionari SOS VERÍ*). Els resultats més significatius d'aquestes entrevistes són:

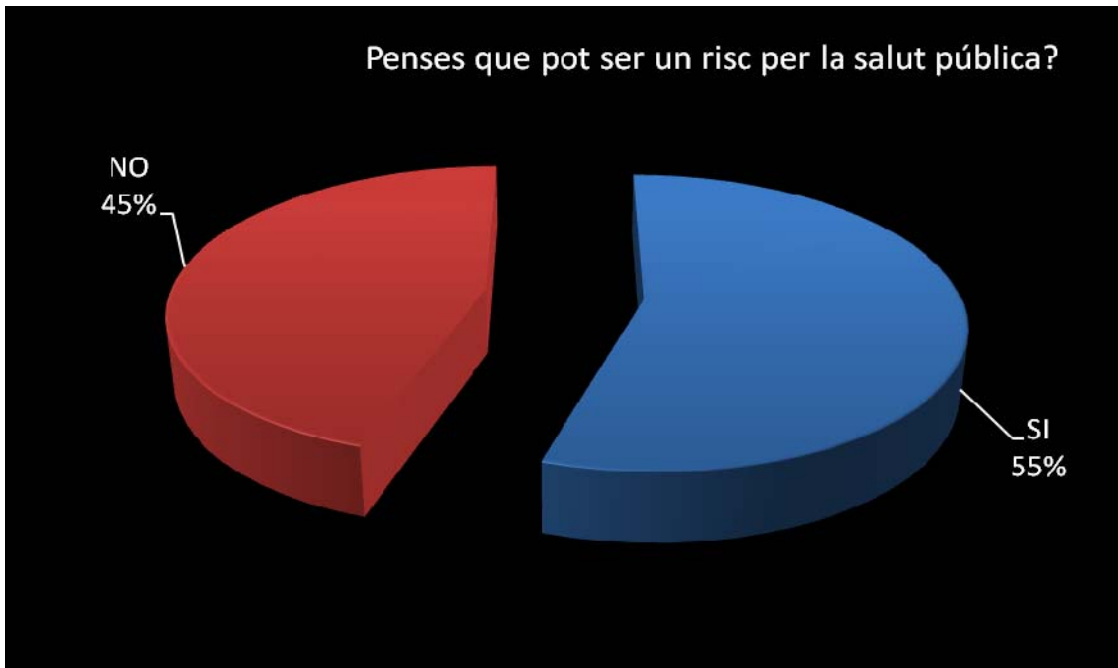
Els canals més habituals per a conèixer el problema del verí són la feina o activitat i els medis de comunicació, tot i que, quasi la meitat dels entrevistats ho coneixien per

totes les raons (*Gràfic 1: Coneixement del problema*).

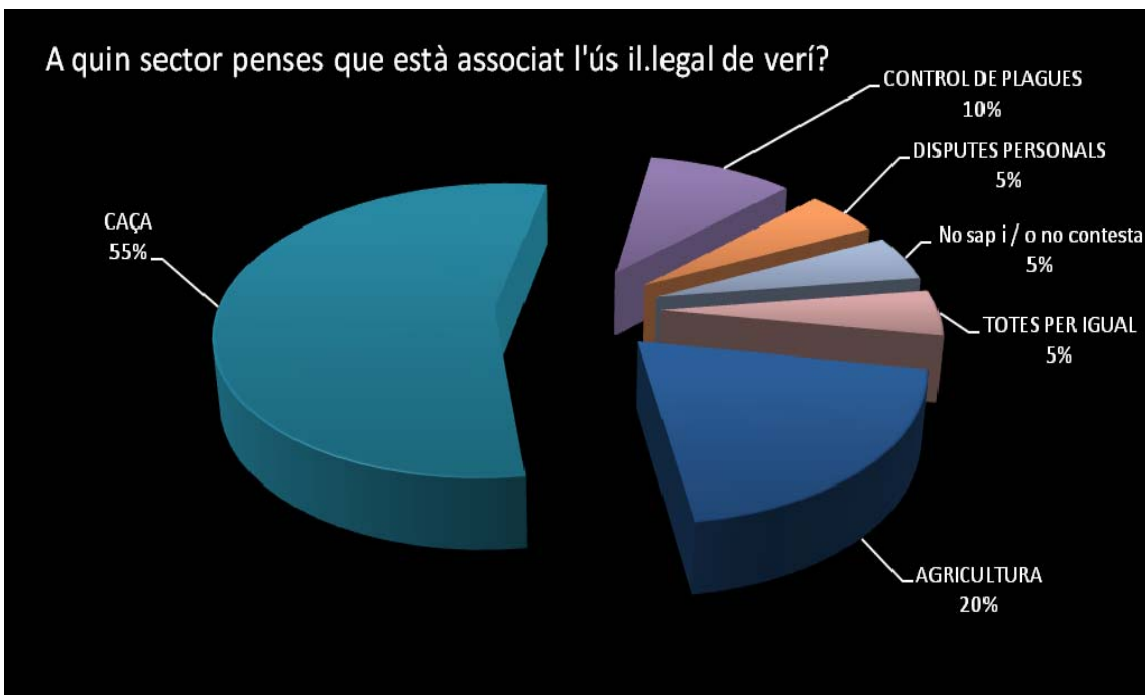
Gràfic 1: Coneixement del problema del verí

Tot i que, per norma general, existeix un sentiment d'una certa gravetat en torn a la problemàtica del verí, només un 55% dels entrevistats ho consideren un risc potencial per a la salut pública (*Gràfic 2: El verí com a un risc per a la salut pública*).

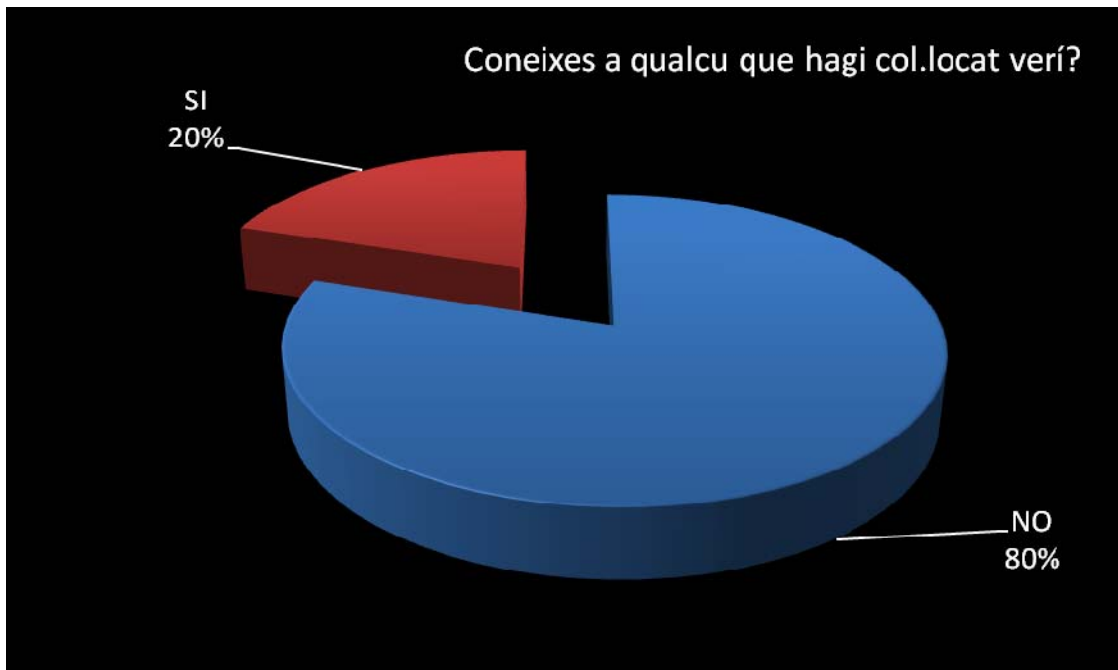
Gràfic 2: El verí com a un risc per a la salut pública

No hi ha cap dubte que la majoria de la gent apunta al sector de la caça com el principal culpable d'aquesta pràctica seguit per l'agricultura i per el control de plagues. Cal destacar que ha estat una regla quasi permanent el fet que la gent senyales altres sectors, i no el seu, a l'hora de identificar el problema. També ens trobem, es clar, gent que és capaç de identificar el problema dins el seu propi sector (*Gràfic 3: Sectors associats a l'ús il·legal de verí*).

Gràfic 3: Sectors associats a l'ús il·legal de verí

També és significatiu que un 80 % de la gent entrevistada no conegui a ningú que hagi posat verí al camp per a eliminar predadors (Gràfic 4: coneix a qualque enverinador?)

Gràfic 4: coneix a qualque enverinador?

També s'ha demanat quina és la percepció en quant a la feina que està realitzant la Conselleria de Medi Ambient en relació a la lluita contra el verí i els resultats de les respostes indica que quasi la meitat dels entrevistats desconeixen quines són les polítiques en contra del verí que s'estan duent a terme a les Balears. La resta de persones que coneixen quina és la feina de la administració la valoren d'una manera positiva si tenen en compte els recursos que s'empren i el nivell d'alerta (Gràfic 5: Valoració de la feina de l'administració)

Finalment les persones entrevistades varen donar la seva opinió relativa a quina ha de ser la principal eina de lluita contra aquesta pràctica i els resultats són els següents:

Gràfic 6: Punts a millorar en la lluita contra l'ús il·legal de verí al medi natural

Més de la meitat dels enquestats pensen que la Divulgació i l'educació són les dues principals armes per acabar amb aquesta pràctica.

4. CONCLUSIONS

La realització d'aquestes visites ha estat molt profitosa en qüestions de informació i divulgació de la problemàtica ja que ha servit per a intercanviar punts de vista respecte a una problemàtica que és de vegades de caire quasi socioeconòmic i cultural més que ambiental. Per tant arribar a sectors tan diferents però que tant tenen a dir és molt positiu.

En concret, la realització de les visites i entrevistes a la illa de Menorca amb el tema del verí permet fer un petit anàlisi de com es troba ara mateix. Es pot sentir quan xerres amb pagesos, caçadors, ecologistes i administracions menorquines que el tema del verí pot arribar a ser molt negatiu per el manteniment de la biodiversitat de la illa. No obstant això, la BVCF pensa que hi ha una certa sensació de que ja no suposa un perill immediat i que per tant es possible que s'hagi baixat la guàrdia. Pareix que es tracta d'un problema del passat que en es seu dia afectà a Menorca però que avui en dia s'ha superat. Sempre tenint en compte el fet de que, sempre, una única persona pot fer molt de mal amb el tema del verí, la percepció és que els sectors de la caça i l'agricultura han pres consciència i per tant no hi posen verí. Això, esperant que sigui

veritat i que finalment els caçadors i pagesos de Menorca no posin més verí, es difícil de creure quan veus que tenen els mateixos conflictes que es poden tenir a Mallorca amb els predadors (gavines, moixos i fins i tot cans assilvestrats).

A Mallorca i Menorca, la feina realitzada ens mostra que cada sector té la seva percepció respecte al problema. La tònica habitual és desvincular el problema del teu sector i després donar-li la culpa a un altre. To i això, es pot dir que la percepció general és que es tracta d'un problema principalment associat a una gestió cinegètica incontrolada i incorrecta i per tant el col·lectiu de caçadors té un paper fonamental en la seva solució. Creiem important ressaltar el fet de que l'associacionisme al món de la caça a Mallorca i Menorca és sinònim d'una millor gestió dels vedats.

Hem trobat molts de Presidents de Societats conscienciats amb el tema del verí. Creuen que, tot i que els predadors entren en conflicte directe amb ells, existeixen les eines necessàries per eliminar-los (gàbies o permisos de caça) i per tant el verí no és la forma correcta d'eliminar aquest conflicte. A Menorca, per exemple, un percentatge molt petit està federat i per tant la majoria de vedats són privats i de gestió particular. A Mallorca el problema és el mateix. Molts dels vedats privats no compleixen la obligació que per llei estableix contractes de durada de 5 anys del vedat i per tant l'especulació és habitual un any darrera d'un altre. Els vedats que són gestionats per Societats tenen una visió a més llarg termini i per tant la seva gestió va encaminada a que els recursos cinegètics siguin més o manco sostenibles i els vedats tinguin condicions bones per a la caça. Als vedats privats el contracte verbal anual fan que l'objectiu de l'arrendatari sigui caçar el màxim durant aquest any ja que el següent potser no tornaran a caçar al mateix.

Per tant creiem que el fet de que els caçadors estiguin adscrits a les Societats és molt positiu i s'hauria d'incentivar més.

El fet de la realització de 20 entrevistes amb la meitat dels visitats ens ha permet fer un petit mostreig de la opinió de diferents sectors. Cal destacar que la majoria mostren una predisposició a fer feina contra aquesta problemàtica i creuen que la millor manera de fer-ho és millorant les campanyes de divulgació i informació. Tots els entrevistats han estat d'acord quan s'ha proposat signar un pacte contra el verí entre tots els sectors per a impulsar la lluita d'aquesta pràctica. En general la feina de la Administració és valorada positivament amb una nota mitjana de 6,48 tot i que quasi un 40% desconeixia actuacions com la patrulla canina o la recollida d'animals enverinats.

La participació a Fires a on s'ha distribuït tant el tríptic com el pòster ha estat molt positiva ja que s'arribat a conscienciar a molta gent en molt poc temps

Trobem, per tant que aquestes iniciatives divulgatives tenen un efecte en cadena molt positiu ja que alerten a la societat d'un problema la gravetat del qual no es correspon amb el nivell de coneixement de la gent.

5. AGRAÏMENTS

Volem agrair a tota la gent visitada per la seva predisposició i ganes de col·laboració que han mostrat.

Autor:

Federico González (BVCF)

fgonzalez@bvcf.org

ANNEXOS

NO al Verí!

Acabar amb aquest mal del passat també és cosa teva.

CONSERVEM LA NATURALESA!

EL VERÍ ENS AFECTA A TOTS!

L'ús il·legal de verí en el medi natural NO és la solució als nostres conflictes amb els animals silvestres (com marts, corbs, rates, cans i moixos asilvestrats, etc.). Els efectes d'aquestes substàncies tòxiques són imprevisibles i impliquen, fins i tot, un greu risc per a la salut pública. Recordau!, fer servir verí és il·legal, perillós i immoral.

A nivell mundial el verí és el principal factor de regressió d'espècies com la miloca.

Els vedats on es col·loca verí no tenen més perdis o conills.

Les mascotes domèstiques són també afectades per aquesta pràctica.

La majoria de substàncies emprades per enverinar són molt perilloses, fins i tot per a l'home.

Hi ha altres formes de controlar les poblacions d'animals asilvestrats.

La milana és l'espècie més afectada pel verí a les Illes Balears.

El verí entra a la cadena tròfica i els animals carronyaires com el voltor negre hi surten perdent.

L'ús del verí no té res a veure amb caçar, és una pràctica il·legal i cruel.

"Amb esquers enverinats escampats al camp em fa por sortir a caçar amb el meu ca."

Caçadors, ramaders, agricultors i excursionistes, entre d'altres, pateixen les conseqüències de l'ús il·legal de verí.

Llegenda: El primer cercle mostra les espècies objectiu d'aquesta pràctica i el segon cercle les espècies més afectades.

Fundació per a la Conservació del Voltor Negre

Govern de les Illes Balears
Conselleria de Medi Ambient

Si trobau un animal o un esquer presumptament enverinat NO EL TOQUEU i cridau a:

SOS VERÍ
900713182
(TELÈFON GRATUÏT)

També podeu telefonar a:
112 Agents de Medi Ambient
062 Guàrdia Civil (SEPRONA)

¡NO al Veneno!

Acabar con esta lacra del pasado también es cosa tuya.

¡CONSERVEMOS LA NATURALEZA!

¡EL VENENO NOS AFECTA A TODOS!

El uso ilegal de veneno en el medio natural NO es la solución a nuestros conflictos con los animales silvestres (como martas, cuervos, ratas, perros y gatos asilvestrados, etc.). Los efectos de estas sustancias tóxicas son imprevisibles e implican, incluso, un grave riesgo a la salud pública. ¡Recuerde, usar veneno es ilegal, peligroso e inmoral!

El milano es la especie más afectada por el veneno en las Islas Baleares.

El veneno entra en la cadena trófica y los animales carroñeros como el buitre negro salen perdiendo.

A nivel mundial, el veneno es el principal factor de regresión para especies como el alimoche.

La mayoría de sustancias utilizadas para envenenar son muy peligrosas, incluso para el hombre.

Existen otras manera de controlar las poblaciones de animales asilvestrados.

El uso de veneno no tiene nada que ver con cazar, es una práctica ilegal y cruel.

Los cotos en los que se coloca veneno no tienen más perdices o conejos.

Las mascotas son también afectadas por esta práctica.

“Con cebos envenenados esparcidos por el campo me da miedo salir a cazar con mi perro.”

Cazadores, ganaderos, agricultores y excursionistas, entre otros, sufren las consecuencias del uso ilegal de veneno.

Leyenda: El primer círculo muestra las especies objetivo de esta práctica y el segundo círculo, las especies más afectadas.

Fundación para la Conservación del Buitre Negro

Govern de les Illes Balears
Conselleria de Medi Ambient

Si encuentra un animal o un cebo presuntamente envenenado **NO** LOTOQUE y llame a:

SOS VENENO
900713182
(TELÉFONO GRATUITO)

También se puede llamar a:
112 Agentes de Medio Ambiente
062 Guardia Civil (SEPRONA)

NO al Verí!

Acabar amb aquest mal del passat també és cosa teva.
CONSERVEM LA NATURALES!

Annex III Llistat de visites SOS VERÍ

	NOM I COGNOM	ORGANITZACIÓ O EMPRESA	CÀRREC
1	Antoni Perelló	Conselleria d'Agricultura i Pesca. Govern de les Illes Balears	Director General de Desenvolupament Rural
2	Salvador Jaume	Finca Ses Cabanases	Caçador
3	Paco	Cooperativa de Pollença	Encarregat
4	Martin Solivellas	Cooperativa Agrícola de Pollença	President
5	Leila Roca	Amics dels animals d'Esporles	
6	Jaume Buades	Societat de Caçadors d'Alcúdia	President
7	Bernat Bover	Societat de Caçadors de Porreres	President
8	Sebastià Veny	Societat de Caçadors de Porreres	Secretari
9	Rafael Chaparro	Societat de Caçadors de Campos	President
10	Bernat de Santieni		Pagès
11	Pep Ferrà	Col·legi de Biòlegs de les Illes Balears	Vocal
12	Manolo Suárez	GOB (Grup Balear d'Ornitologia)	Coordinador d'Ornitologia
13	Miquel Angel Ballester	GOB (Grup Balear d'Ornitologia)	Coordinador Servei d'educació ambiental
14	Raül Escandell	Consell Insular de Menorca	Director Insular de Medi Ambient
15	Clara Fullana	Consell Insular de Menorca	Directora Insular d'Agricultura
16	Cristòfol Gomila	Federació Balear de Caça	Delegat a Menorca
17	Aina Serra	GOB Menorca	Coordinadora del Centre de recuperació
18	Dulce Ferrer	Conselleria d'agricultura i pesca. Servei de ramaderia	Tècnica
19	Antoni Pons	Societat de Caçadors de Ciutadella	President
20	Miquel Marques	Societat de Caçadors de Ciutadella	Secretari
21	Jaume Pons	Clínica Veterinària Ciutadella	Veterinari
22	Lidia Massip	Clínica Veterinària Ciutadella	Veterinària
23	Susana Duré	Clínica Veterinària Sa Pobla	Veterinària
24	Elisa Martorell	Clínica Veterinària Sa Pobla	Veterinària
25	M. Ferrer	Clínica Veterinària Inca	Veterinària
26	Maria	Cooperativa Agrícola San Lorenzo S.C.L.	Administrativa
27	Mateu	Finca Ses Cabanases	Pagès i caçador
28	Juan Antonio Vives	Societat de caçadors de la Serra de Tramuntana	Caçador
29	Margalida Porquer	Cooperativa Agrícola Murense	Venedora i administrativa
30	Biel	Cooperativa Campanet	Gerent

Annex III Llistat de visites SOS VERÍ

31	Magdalena	Clínica Veterinària Inca C.B	Veterinària
32	Bernardí Coll	Mancor de la Vall	Batlle de Mancor de la Vall
33	Jaume Ripoll	Federació de Caça de les Illes Balears	President
34	Miquel Cabrer	Agroquímica Balear, Distribuïdor de BAYER, Sa Pobla	Gerent
35	Javier Vidal	Oficina de Caça. Consell Insular de Mallorca	Administratiu
36	Carmen Picornell	Will Kill	Directora tècnica
37	Esperança Mora	Cooperativa Agrícola de Porreres	Encarregada
38	Bartolomé Bosch	Ornitòleg	
39	Javier Botín	COFIB	Biòleg
40	Joan Florit	GOB Menorca	Coordinador General

GUIÓ GENERAL ENTREVISTES SOS VERÍ

- Coneix quina és la problemàtica en torn a l'ús il·legal de verí al medi natural?
 - Si és que sí, com ho va conèixer?
 - Per la feina o activitat que duc a terme
 - Per els medis de comunicació (escrita o audiovisual)
 - Campanyes de la Conselleria
 - Fires
 - Per experiència personal
 - Altres
- Com valoraria l'efecte que l'ús il·legal del verí té damunt poblacions com voltor negre, milana, corbs, moixos? I damunt cans assilvestrats? Nul, negatiu, molt negatiu o positiu?
- Com a professional o aficionat del món de la _____ com creu que el verí afecta en el desenvolupament de la seva activitat?
- Creu que pot suposar una amenaça a la salut pública?
- Coneix a qualcú que posi o hagi posat verí per eliminar animals?
- En la seva opinió, ordeni de major a menor ordre de importància els següents sectors com a responsables de la col·locació de esquers enverinats a les Balears:
 - Agricultura

- Caça
 - Ramaderia
 - Turisme
 - Disputes personals
 - Altres molèsties
-
- A on o a qui es referiria si es trobes un esquer o animal presumptament enverinat?

 - Coneixia de l'existència del telèfon SOS VERÍ

 - Creu que l'administració pública està destinant suficients recursos a la lluita contra aquesta pràctica?

 - En que s'hauria de millorar o posar més esforç?
 - Divulgació (TV, radio, premsa, Internet)

 - Educació i Formació

 - Increment Inspecció i seguiment per part de les autoritats competents

 - Increment de les sancions administratives

 - Increment de les sancions penals

 - Veuria positiu signar un pacte contra l'ús il·legal de verí a les Balears entre les autoritats, caçadors, sindicats agraris, companyies d'agroquímics, etc?

 - Altres Comentaris

FUNDACIÓ PER A LA CONSERVACIÓ DEL VOLTOR NEGRE
BLACK VULTURE CONSERVATION FOUNDATION (BVCF)

Frankfurt Zoological Society
Wassenaar Wildlife Breeding Centre

Annex V: Taula de respostes al qüestionari del SOS VERÍ

No m	Coneix el problema?	Com ho ha conegut?	Creu que pot suposar una amenaça de salut pública?	Coneix a qualcú que hagi posat verí?	A quin sector creu està majoritàriament associat l'ús del verí a les Balears?	Com valoraria la tasca de l'administració (1 al 10)?	en que creu s'hauria de millorar?	signaria un pacte contra el verí?
1	SI	Per totes les raons citades	SI	NO	CONTROL DE PLAGUES	8	Increment dels controls als punts de venda	SI
2	SI	Per totes les raons citades	SI	NO	CAÇA	No sap y / o no contesta	Divulgació i educació	SI
3	SI	Medis de Comunicació	NO	SI	CAÇA	10	Divulgació i educació	SI
4	SI	Medis de Comunicació	SI	NO	No sap y / o no contesta	No sap y / o no contesta	Divulgació i educació	SI
5	SI	Per totes les raons citades	NO	NO	CAÇA	No sap y / o no contesta	Divulgació i educació	SI
6	SI	Feina o activitat	NO	NO	TOTES PER IGUAL	7	Divulgació i educació	SI
7	SI	Per totes	NO	NO	AGRICULTURA	No sap y / o no	Increment dels	SI

Annex V: Taula de respostes al qüestionari del SOS VERÍ

		les raons citades				contesta	controls als punts de venta	
8	SI	Experiència personal	NO	NO	AGRICULTURA	7	Increment sancions penals	SI
9	SI	Campanyes de la Conselleria	SI	SI	DISPUTES PERSONALS	5	Increment de la Inspecció al camp	SI
10	SI	Medis de Comunicació	SI	NO	CAÇA	7	Divulgació i educació	SI
11	SI	Per totes les raons citades	SI	SI	CAÇA	5	Divulgació i educació	SI
12	SI	Fires	NO	NO	CAÇA	7	Increment de la Inspecció al camp	SI
13	SI	Feina o activitat	SI	SI	CAÇA	8	Increment sancions penals	SI
14	SI	Per totes les raons citades	SI	NO	CAÇA	5	Divulgació i educació	SI

Annex V: Taula de respostes al qüestionari del SOS VERÍ

15	SI	Per totes les raons citades	SI	NO	CAÇA	5	Divulgació i educació	SI
16	SI	Feina o activitat	SI	NO	AGRICULTURA	8	Divulgació i educació	SI
17	SI	Feina o activitat	NO	NO	CAÇA	No sap y / o no contesta	Divulgació i educació	SI
18	SI	Feina o activitat	NO	NO	CAÇA	No sap y / o no contesta	Divulgació i educació	SI
19	SI	Feina o activitat	NO	NO	AGRICULTURA	7	Increment de la Inspecció al camp	SI
20	SI	Feina o activitat	SI	NO	CONTROL DE PLAGUES	No sap y / o no contesta	Increment dels controls als punts de venda	SI